

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.02.2016, sp. zn. 29 Cdo 4535/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.4535.2014.1

Číslo: 61/2017

Právní věta: Označení "blankosměnka" (místo označení "směnka") v textu směnečné listiny nemá za následek neplatnost směnky.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.02.2016

Spisová značka: 29 Cdo 4535/2014

Číslo rozhodnutí: 61

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Směnky

Předpisy: § 10 předpisu č. 191/1950Sb.
§ 75 předpisu č. 191/1950Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání druhého žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 6. 2014, sp. zn. 7 Cmo 54/2014.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Vrchní soud v Olomouci k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 16. 6. 2014, č. j. 7 Cmo 54/2014-236, potvrdil rozsudek ze dne 7. 11. 2013, č. j. 3 Cm 301/2009-153, jímž Krajský soud v Brně uložil druhému žalovanému zaplatit žalobci částku 7 827 098 Kč s 6% úrokem od 30. 6. 2009 do zaplacení a směnečnou odměnu 26 087,70 Kč, a to společně s první žalovanou D. – stav, s. r. o. – v likvidaci (dále jen „společnost“), které tato povinnost byla uložena směnečným platebním rozkazem ze dne 13. 10. 2009, č. j. 3 Cm 301/2009-15.

2. Odvolací soud – vycházejí z čl. I § 10 a § 75 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen „směnečný zákon“), – přitakal soudu prvního stupně v závěru, podle něhož označení „blankosměnka“ a užití téhož slova v textu směnečné listiny nečiní směnku, jejíž zaplacení bylo předmětem řízení (dále jen „sporná směnka“), neplatnou.

3. Přitom zdůraznil, že „v posuzované věci byly již na směnce (v době předcházející podání návrhu u soudu), která byla původně emitována jako blankosměnka, doplněny chybějící údaje, čímž byla

završena její proměna ve směnku úplnou. V okamžiku, kdy se žalobce začal po žalovaném domáhat svých směnečných práv, se tedy zcela nepochybně jednalo o směnku úplnou, v níž zůstalo označení „blankosměnka“ coby odkaz na formu, v níž byla směnka původně vystavena. Nicméně slovo „blankosměnka“ dostojí zcela požadavku směnečného zákona na řádné označení, že jde o směnku, neboť obsahuje slovo „směnka“ a zároveň plní funkci výstrahy avizující každé osobě, která s ní přijde do styku, že se jedná o listinu podléhající značné směnečné přísnosti“.

4. Označení „blankosměnka“ – pokračoval odvolací soud – tak nezpůsobuje neplatnost směnky.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal druhý žalovaný dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 236 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), a to ve výkladu čl. I. § 75 směnečného zákona, jde-li o řešení otázky (ne)platnosti směnky, v jejímž textu je místo slova „směnka“ použito slovo „blankosměnka“, když potud jde o otázku dosud dovolacím soudem nezodpovězenou.

6. Dovolatel s poukazem na v dovolání specifikovanou literaturu a judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu akcentuje, že směnka je považována za dokonalý cenný papír, což znamená, že práva a povinnosti ze směnečných vztahů jsou definována právě a jen směnečnou listinou a zápisy (doložkami, poznámkami) na ní uvedenými. Formální přísnost směnky se projevuje v tom, že směnečná listina musí být jako směnka označena, tj. v textu listiny musí být použito slovo „směnka“, pojaté do vlastního textu listiny.

7. V poměrech projednávané věci – pokračuje dovolatel – žalobcem předložená listina obsahuje formulaci „...za tuto blankosměnku zaplatím...“, což požadavku směnečného zákona neodpovídá. Definičním znakem blankosměnky jako takové je právě její neúplnost předpokládaná v čl. I. § 10 směnečného zákona a teprve jejím doplněním o chybějící náležitosti přestává být blankosměnkou a stává se ex lege smenkou. Náležitost dle čl. I. § 75 směnečného zákona, tj. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána, tím pádem nemůže být naplněna použitím termínu „blankosměnka“, a to ani přes skutečnost, že oba termíny vyplývají z téhož zákona a mají shodný lingvistický základ.

8. Konečně dovolatel namítá, že soudy nižších stupňů zatížily řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, když „soud prvního stupně svůj rozsudek ve věci samé argumentačně zdůvodnil dřívějším usnesením odvolacího soudu o pouhé otázce procesního nástupnictví“ a „odvolací soud je oprávněn o meritorních otázkách rozhodovat jen v odvolacím řízení v případě odvolání ve věci samé“. Navíc soud prvního stupně žalovanému určil konkrétní povinnosti společně a nerozdílně s dalším subjektem (společností), který v době vydání dovolání napadeného rozsudku neměl procesní způsobilost, jelikož zanikl výmazem z obchodního rejstříku.

9. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

10. Žalobce považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné.

III.

Přípustnost dovolání

11. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. části první článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský

soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

12. Dovolání žalovaného je přípustné podle § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky dovolatelem otevřeného, týkající se výkladu čl. I. § 75 směnečného zákona, dosud v daných souvislostech Nejvyšším soudem beze zbytku nezodpovězené.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

14. Podle čl. I. § 75 směnečného zákona vlastní směnka obsahuje: 1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána; 2. bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu; 3. údaj splatnosti; 4. údaj místa, kde má být placeno; 5. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno; 6. datum a místo vystavení směnky; 7. podpis výstavce.

15. Podle čl. I. § 10 směnečného zákona, nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnky ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

16. Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že směnka je považována za dokonalý cenný papír, což znamená, že práva a povinnosti ze směnečných vztahů jsou definována právě a jen směnečnou listinou a zápisy (doložkami, poznámkami) na ní uvedenými. Formální přísnost směnky se projevuje v tom, že směnečná listina musí být jako směnka označena. V textu listiny musí být tedy použito slovo „směnka“, pojaté do vlastního textu listiny. Směnka přitom není jen náhodným shlukem jednotlivých doložek, ale tvoří určitý ucelený text, jehož obsahem je směnečné prohlášení. (k tomu srov. např. KOVÁŘÍK, Z.: Zákon směnečný a šekový. Komentář. 4., dopl. vydání. Praha, C. H. Beck, 2005, s. 2-8, jakož i důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2011, sp. zn. [29 Cdo 722/2010](#), uveřejněného pod č. 32/2012 Sb. rozh. obč.). Směnečná klauzule (označení jako směnka) je „výstražným znamením, které má účastníky upozornit na to, že se jim do rukou dostává listina podléhající zvláštním předpisům“ (viz KOTÁSEK, J. Zákon směnečný a šekový. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 29), respektive „výstražným znamením před lehkomyšlným podpisováním směnky“ (viz ŠVAMBERK, G., Československé právo směnečné a šekové. Praha 1947, s. 30) nebo též výstražnou doložkou, která má „každému připomenouti, že jde o cenný papír doprovázený zvláštními (a namnoze přísnými) normami právními“ (viz ROUČEK, F. Jednotný směnečný řád. Praha 1941, s. 25).

17. Dále je judikatura Nejvyššího soudu ustálena na závěru, podle něhož blankosměnka, tj. směnka vydaná záměrně v neúplné podobě s tím, že chybějící údaje budou doplněny v souladu s uděleným vyplněným prohlášením, se stává skutečnou směnkou (za předpokladu, že listina po vyplnění bílých míst má kvalitu směnky) až vyplněním, a to s účinky ex tunc (k tomu srov. např. důvody v rozsudku ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. [29 Cdo 2605/2007](#), uveřejněného pod č. 19/2010 Sb. rozh. obč., jakož i rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. [31 Cdo 4087/2013](#)).

18. V literatuře není sporu ani o tom, že požadavku, aby v textu listiny bylo použito slovo „směnka“ neodporuje užití složených podstatných jmen, je-li jejich součástí slovo směnka, např. rektasměnka či vistasměnka (k tomu srov. např. KOVÁŘÍK, Z. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 6., dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 9, KOVÁŘÍK, Z. Směnka a šek v České republice. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 80, jakož i KOTÁSEK, J. Zákon směnečný a šekový. Komentář. Praha: Wolters Kluwer

ČR, 2012, s. 30) nebo např. „primasměnka“ (k tomu srov. CHALUPA, R. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 1. část směnky. 2. vydání. Linde Praha, a. s. 2006, str. 9, či ve starší literatuře ŠVAMBERK, G., Československé právo směnečné a šekové. Praha 1947, s. 30).

19. Přitom ani Nejvyšší soud nemá důvod se odchýlit od shora uvedených závěrů právní teorie co do možnosti dostat požadavku plynoucímu z čl. I. § 75 bodu 1 směnečného zákona nejen použitím slova „směnka“, nýbrž i použitím podstatného jména složeného, je-li jeho součástí slovo směnka.

20. Jakkoliv nelze přehlédnout, že v poměrech projednávané věci směnečná listina obsahuje označení „blankosměnka“, které nepochybně znamená, že jde o směnku s úmyslně nevyplněnými údaji, které měly být doplněny následně na základě vyplňovacího prohlášení, ani v tomto případě nemá Nejvyšší soud důvod pro závěr odlišný.

21. Samotná skutečnost, že blankosměnka se stává skutečnou smenkou až vyplněním, neznamena, že směnečné prohlášení „...za tuto blankosměnku zaplatím...“ se nevztahuje ke směnce, jež doplněním bílých míst vznikne, nýbrž – a to i po doplnění bílých míst – pouze k původní blankosměnce, tj. ke směnce neúplné.

22. Jinými slovy, použití označení „blankosměnka“ místo označení „směnka“ v textu listiny (čl. I. § 75 bod 1 směnečného zákona) je sice nevhodné, nicméně nemá za následek neplatnost směnky z důvodu absence náležitosti vyžadované odkazovaným ustanovením směnečného zákona. A ještě jinak, část označení (blanko) nelze než vykládat tak, že jde o (sice nevhodně zvolenou, avšak přesto obsahově zřejmou) informační doložku, mající za cíl informovat účastníky směnečného vztahu o tom, že „listina“ (blankosměnka) se stane (úplnou) smenkou po jejím doplnění.

23. Potud Nejvyšší soud nemá za správný právní názor vyjádřený v dovolatelem odkazované literatuře (viz KOTÁSEK, J., K některým praktickým aspektům blankosměnky. Bulletin advokacie, č. 9, ročník 1998), podle něhož „ono blanko“ (rozuměj první část složeného slova blankosměnka) „neznamená nic jiného než ještě ne“; naopak sousloví „za tuto blankosměnku zaplatím“ je nezbytné vykládat tak, že „zaplatím poté, co budou doplněna bílá místa na blankosměnce“ (a vznikne tak „úplná“ směnka).

24. Konečně rozhodnutí odvolacího soud netrpí ani dovolatelem tvrzenými vadami řízení.

25. Je totiž zcela zjevné, že společnost měla způsobilost mít práva a povinnosti (§ 18 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve spojení § 56 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku) i způsobilost být účastníkem řízení (§ 20 odst. 1 o. s. ř.) jak k datu podání žaloby (15. 7. 2009), tak i k datu vydání směnečného platebního rozkazu (13. 10. 2009) a k datu, kdy směnečný platební rozkaz nabyl ve vztahu ke společnosti právní moci (3. 11. 2009, resp. 18. 11. 2009), když byla vymazána z obchodního rejstříku (až) ke dni 19. 6. 2013.

26. Právně nevýznamný je rovněž poukaz dovolatele na rozhodnutí odvolacího soudu o procesním nástupnictví [jde o usnesení ze dne 18. 7. 2013, č. j. 7 Cmo 243/2013-119, jímž Vrchní soud v Olomouci potvrdil ve vztahu ke druhému žalovanému usnesení ze dne 16. 4. 2013, č. j. 3 Cm 301/2009-90, kterým Krajský soud v Brně s odkazem na ustanovení § 107a o. s. ř. připustil vstup žalobce – Ing. M. H. na místo (původní) žalobkyně – J. V. M. s. r. o.]. Z odůvodnění tohoto usnesení totiž plyne, že odvolací soud se v něm otázkou důvodnosti žaloby (rozuměj platností směnky) nezabýval.

27. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady řízení, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti, dovolání podle ustanovení §

243d písm. a) o. s. ř. zamítl.